

Asbest i bygge- og anlægssektoren

a

Indledning

Alle, der arbejder inden for bygge- og anlægssektoren samt rengøring og vedligeholdelse, har stor risiko for at blive udsat for asbest. Dette faktablad forklarer, hvad asbest er, hvordan det indvirker på

helbredet, hvem der er udsat, og hvor det forekommer. Faktabladet omhandler ikke procedurer for fjernelse af asbest. Det er heller ikke en detaljeret vejledning, men en grundlæggende indføring i god praksis. Hvis De har formodning om, at De er blevet udsat for asbest under arbejdet, anbefales det, at De straks kontakter den pågældende håndhævende myndighed.

Hvad er asbest?

Asbest er fællesbetegnelsen for en gruppe af mineraler. Asbestfibre er meget varmeresistente og stærke og blev anvendt i mange år til:

- materialer til varmeisolering såsom overfladebelægninger
- ildfaste tekstilvarer, papir og pap
- bremses og bremsebelægninger
- produkter af asbestcement
- elektriske isoleringsmaterialer
- personlige værnemidler.

Anvendelsen af asbest er nu i princippet forbudt overalt i Den Europæiske Union, men asbest findes dog stadig i store mængder rundt omkring. Dette medfører, at asbesteksponering stadig kan forekomme.

Helbredsmæssige følger af asbesteksponering

Asbestfibre kan ved inhalering have alvorlige helbredsmæssige følger, herunder asbestose, lungekræft og lungehindekræft. Der er intet sikkert eksponeringsniveau for asbest. Jo mere man eksponeres, desto større er risikoen for at udvikle asbestrelaterede sygdomme. Der kan gå op til 30 år fra tidspunktet for eksponering, til de første tegn på sygdommen manifesterer sig. Følgerne af tidligere asbesteksponering viser sig nu, f.eks.:

- Ca. 3 000 mennesker dør hvert år i Det Forenede Kongerige af sygdomme, der er forårsaget af tidligere asbesteksponering, og tallet forventes at stige til næsten 10 000 i 2010 (1). Af de 3 000 har 25 % på et tidspunkt arbejdet i bygge- og anlægssektoren eller vedligeholdelsessektoren.
- I Sverige overstiger antallet af dødsfald som følge af tidligere asbesteksponering (pleuramesothelioma) det samlede antal arbejdsulykker med dødeligt udfald (2).

Det er almindelig kendt, at cigaretrøg kan forårsage lungekræft, men hvis man samtidig udsættes for asbest, mangedobles risikoen for at udvikle lungekræft. Der er 50 gange større sandsynlighed for, at en ryger, der inhalerer asbest, udvikler lungekræft end en ikke-ryger, som ikke har været udsat for asbest.

Vigtige oplysninger

De personer, der arbejder inden for bygge- og anlægssektoren samt vedligeholdelse og rengøring, kan risikere at blive udsat for asbest. Asbest forekommer typisk i:

- vægge (som isoleringspap i skillevægge)
- strukturerede overfladebelægninger og maling
- gulvfliser
- linoleumsgulve
- varmeisolering til kedler
- isolationsmateriale til bygninger med stålskelet
- ventilationskanaler
- lofter (som flammebeskytter i loftshulrum)
- loftsplader
- døre
- elektriske installationer
- varmesystemer (som varmeisolering til rørsystemer, vandvarmere og kedler)
- tage (navnlig produkter af asbestcement)
- tagplader
- bygningsfacader, herunder tagrender, tagudhæng og beklædninger
- vand og kloakledninger
- ventiler, flanger og pakninger, som kan være foret eller forsejlet med asbest
- toiletcterner, altankasser, asbestpapir til foring osv.

Arbejdstagere i risikogruppen

- blikkenslagere
- varmeingeniører
- elektrikere
- snedkere
- tæppemontører og montører af andre gulvbelægninger
- butiksdekoratorer
- vedligeholdelsespersonale, herunder også kontraktansatte og portnere
- taglæggere
- rengøringsarbejdere
- andre erhverv, som kræver adgang til taghulrum, hulrumspaneler og andre tilsvarende »skjulte« områder.

Inden arbejdet påbegyndes, bør De forhøre Dem, om stedet er undersøgt for asbest. Antag, at der er asbest, medmindre

(1) <http://www.hse.gov.uk/asbestos/index.htm>

(2) <http://se.osha.eu.int/statistics/osharapp.pdf>

andet er påvist. Indstil arbejdet, og søg rådgivning, hvis De formoder, at der kan forekomme asbest. Husk, at De aldrig må fjerne asbestmateriale uden tilladelse og den fornødne uddannelse.

Asbesttage

Tage af asbestcement er ofte skrøbelige. Sørg derfor for sikre adgangsforhold og arbejdssteder. Nogle tage af asbestcement kan have et ekstra asbestisoleringslag på undersiden (til tider kaldet sprøjteasbest). Dette kan være et løst og letsmuldrrende materiale. Hvis der forekommer sådant materiale, skal alle arbejdstagere straks forlade stedet og søge ekspertbistand. Der må ikke gøres forsøg på at fjerne materialet.

Hvis De administrerer en bygning, skal De vide, om der er asbest i bygningen. Dette kan De finde ud af ved at:

- se i byggeplanerne
- se på tidligere udført arbejde (f.eks. fakturaer)
- foretage en undersøgelse selv (men uden prøveudtagning)
- rådføre Dem med andre personer såsom arkitekter, sikkerhedsrepræsentanter og arbejdsgivere, som kan give mere information
- ansætte en kompetent person til at overvåge bygningen.

Prøveudtagning bør kun udføres af personer, der er uddannet hertil.

I tilfælde af tvivl, formod, at materialet er asbest. Hvis der er asbest i bygningen, skal der træffes foranstaltninger for at sikre, at ingen udsættes herfor. Foranstaltningerne kan bl.a. omfatte:

- at vurdere risiciene for asbesteksponering
- at udarbejde en plan for, hvordan de asbestholdige materialer skal håndteres, samt at gennemføre og revidere planen regelmæssigt
- at føre et løbende register over, hvor asbesten befinder sig (registrér både type og lokalisering)
- at give bygge- og anlægsvirksomheder og rengøringselskaber alle relevante oplysninger, inden de påbegynder arbejdet på stedet.

Lovgivning

Meget af EU-lovgivningen om asbest er gennemført i medlemsstaternes nationale lovgivning, som dog kan indeholde strengere krav, hvorfor det anbefales at forhøre sig hos **den relevante retshåndhævende myndighed**.

I den europæiske lovgivning har man forsøgt at forbyde anvendelsen af asbest og fastsætte strenge forskrifter om beskyttelse af arbejdstagere ved eksponering. Nedenfor anføres nogle af de relevante direktiver:

- Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989 om iværksættelse af foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet
- Rådets direktiv 90/394/EØF af 28. juni 1990 om beskyttelse af arbejdstagerne mod risici for under arbejdet at være udsat for kræftfremkaldende stoffer
- Rådets direktiv 98/24/EF af 7. april 1998 om beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed under arbejdet mod risici i forbindelse med kemiske agenser
- Rådets direktiv 83/477/EØF af 19. september 1983 om beskyttelse af arbejdstagere mod farerne ved under arbejdet at være udsat for asbest, ændret ved Rådets direktiv 91/382/EØF af 25. juni 1991, Rådets direktiv 98/24/EF af 7. april 1998 og Parlamentets direktiv 2003/18/EF af 27. marts 2003.

Yderligere oplysninger

Dette faktablad er udarbejdet med henblik på Den Europæiske Arbejdsmiljøuge 2004. Yderligere oplysninger om bygge- og anlægssektoren findes på <http://ew2004.osha.eu.int> Hjemmesiden opdateres og videreudvikles løbende. Oplysninger om EU-lovgivningen på arbejdsmiljøområdet findes på <http://europe.osha.eu.int/legislation/>

Andre faktablade i serien og yderligere oplysninger om farlige stoffer samt et righoldigt udvalg af andre emner vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen kan findes på <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets>

Courtesy of OPPBTP, France

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int